

Evert de Jong

De gebedscultuur van de kerk

Inleiding in het getijdengebed

uitgeverij
Betsaida
's-Hertogenbosch

Inhoud

Voorwoord	7
1. Vele vormen van gebed in de kerk	9
2. De joodse gebedscultuur	19
Sjema Israël	24
Sjemonè Esré [het achttiengebed]	26
3. Het gebedsleven van Jezus	33
4. Het gebed in de eerste eeuwen van de kerk	39
5. Het kathedrale of parochiële getijdengebed	57
6. Het monastieke getijdengebed	71
7. Het getijdengebed in de constitutie over de liturgie	77
8. Het nieuwe getijdenboek	87
9. De psalmodie	103
10. Het christelijke verstaan van de psalmen	113
11. De keuze van de psalmen	125
12. De antifoon, sleutel bij het bidden van de psalmen	135
13. De psalmtitels en de psalmgebeden	143
14. Verschillende elementen van het getijdengebed	159
15. Het getijdengebed in de parochie	167
Slotwoord	173
Literatuur	175
Verantwoording	179

Voorwoord

Gedurende vijftientig jaar mocht ik de eerstejaarsstudenten van de priester- en diakenopleiding Bovendonk aan het begin van hun opleiding in slechts enkele lessen vertrouwd maken met het getijdengebed van de kerk. Naast een uitleg over de indeling en het gebruik van de Nederlandse uitgave *Gebeden voor elke dag*, de officiële vertaling van *Liturgia Horarum*, kon ik in deze beperkte tijd maar weinig aandacht schenken aan de spiritualiteit van het officiële getijdengebed van de kerk.

Met dit boek heb ik niet de bedoeling geheel de geschiedenis van het getijdengebed van de kerk neer te schrijven in de Nederlandse taal. Voor wat betreft de historie van het getijdengebed schenk ik alleen aandacht aan de vroegste periode van het ontstaan. Voor een diepgaande studie over de historische ontwikkeling van het goddelijk officie zijn voldoende studies verschenen en beschikbaar. Daarvoor verwijs ik naar de beperkte literatuurlijst in deze uitgave. Deze uitgave wil slechts een eerste introductie zijn in het gebed van de kerk met een bijzondere aandacht voor de spiritualiteit ervan, zodat de gebruiker, priester of leek, van het *Getijdenboek. Gebeden voor elke dag* dit kerkelijke gebed dagelijks met godsvrucht kan bidden.

Hopelijk kan deze publicatie er eveneens toe bijdragen dat ook in de parochies het morgen- en of avondgebed een plaats krijgt in de viering van de zondag, vooral ook wanneer er geen priester beschikbaar is. Het was immers de wens van de vaders van het Tweede Vaticaans Concilie dat 'op zondagen en hogere feesten de voornaamste uren,

vooral de vespers, gemeenschappelijk in de kerk zouden worden gevierd', daarbij werd aanbevolen 'dat ook de leken het goddelijk officie bidden'¹. Deze wens zal echter alleen werkelijkheid kunnen worden als het morgen- en avondgebed een volwaardige plaats krijgen in de kathedraal van het bisdom of de parochiekerk doordat op regelmatige tijden ook de verantwoordelijke bisschop of priester voorgaat in deze vieringen, zodat de gedachte doorbroken wordt dat het in de kerk alleen gaat om de viering van de eucharistie - een gedachte die zich na Vaticanum II ontwikkeld heeft, zoals blijkt uit de praktijk van de liturgische vieringen. Tevens dient voorkomen te worden dat de gedachte postvat dat het getijdengebed een tweederangs viering is en daarom aan leken kan worden overgelaten. Bij de vieringen van leken of vieringen waarbij priesters deelnemen, verdient het bovendien aanbeveling ruimhartig gebruik te maken van de gegeven mogelijkheden van aanpassing.

Mij is gebleken dat het goed verstaan en begrijpen van het getijdengebed en het smaken van zijn rijkdom een langdurig en ook niet eenvoudig proces is. Ik heb dit zelf ondervonden vanuit mijn betrokkenheid bij het vertaalproces van *Liturgia Horarum* en de uitgave daarvan in de Nederlandse taal. Hopelijk kan dit boek een hulp zijn tijdens het onvermijdelijke leerproces van het zich eigen maken van het getijdengebed door degenen die dit gebed van de kerk gaan bidden, tot hun vreugde en verrijking van hun geloofsleven.

Zeist, 8 september, feest van Maria Geboorte 2022

---

¹ Constitutie over de liturgie, *Sacrosanctum Concilium* (SC), 100.